

Бондар Наталія Олександрівна
*к.і.н, доцент, доцент кафедри ЮНЕСКО
«Філософія людського спілкування»
та соціально-гуманітарних дисциплін
Державний біотехнологічний університет
м. Харків, Україна*

Міносян Андрій Сергійович
*к.і.н, доцент, професор кафедри ЮНЕСКО
«Філософія людського спілкування»
та соціально-гуманітарних дисциплін
Державний біотехнологічний університет
м. Харків, Україна*

ВИКОРИСТАННЯ ДЖЕРЕЛОЗНАВЧОГО МАТЕРІАЛУ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІСТОРИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Сучасна російсько-українська війна ще більше загострила низку питань, пов'язаних з формуванням світогляду студентської молоді, її активної громадянської позиції, соціальної відповідальності. Застосування агресором різноманітних форм і методів пропагандистської війни, запровадження доктрини «руського мира» як знаряддя ідеологічного впливу, потужне використання державного інформаційного ресурсу ставить за мету руйнацію вітчизняних інститутів влади, роз'єднаність суспільства, знищення української нації. Як ніколи зростає роль ціннісно-мотиваційної основи людської поведінки, спроможності держави забезпечити збереження демократії, верховенства права та загальнокультурних цінностей [1,с.18].

Гідність, патріотизм і любов до своєї країни, що набули ще більшого піднесення за часів українсько-російського протистояння, стають можливими там, де суспільство зацікавлено і сприяє безперервній історичній підготовці як фахівців, так і всіх громадян на різних рівнях освіти з притаманними їм відмінностями [2,с.60].

Зміни, що відбуваються в освітньому процесі, дедалі більше сприяють звільненню від хибних теоретичних знань, оціночних суджень, успадкованої радянської спадщини, що залишається у вигляді раніше сформованих гіпотез і висновків. Цьому значною мірою сприяє пріоритетність використання

джерелознавчого матеріалу, акцентований підхід у вивченні різноманітних документів, мемуарної літератури тощо. Довіра до історичної істини з'являється через розуміння неможливості цензурування джерел, втручання або текстових вилучень, нав'язування авторської позиції, «класового» підходу, бажання догодити владі та ін. Кожен розділ курсів, кожна тема тих чи інших історичних дисциплін мають бути доповнені різними за характером документами й знаменувати загальноісторичну картину, наповнюючи її реальним змістом.

Важко переоцінити при вивченні історичного матеріалу ретельний аналіз різноманітних статутів, універсалів, літописів, наказів, які належали як державним інституціям, так і окремим історичним особам. Так само важливо пояснювати студентам відмінності, що зберігаються в діяльності, поведінці тих чи інших політичних керманців і видатних історичних персонажів. Звідси, наприклад, так звана «зрада» гетьмана Мазепи не виглядає як такою через ознайомлення з текстом його присяги, дипломатичною перепискою, листуванням з коханою й т.п. Через це відданість видатного державотворця інтересам свого народу, країні, а не чужій імперії сприймається більш відповідально молоддю в контексті сучасних подій в Україні, поведінкою вітчизняних політиків, усіх, задіяних у захисті української державності.

Запит суспільства на формування нової генерації молоді, здатної вирішувати найскладніші завдання сучасності, значною мірою спрямований на посилення трансляції національної історичної пам'яті в навчальному процесі [3,с.94]. Навряд чи були б повними наші уявлення про демократію, рівність перед законом, розподіл влади без ознайомлення з текстами конституції, особливо Конституцією Пилипа Орлика, універсалів, актів самоврядування, що засвідчують наявність в українському суспільстві широкого народного представництва у всіх гілках влади. Ця традиція була збережена за часів української революції 1917-1921 рр., продовжена в новітні часи, залишається стрижнем сучасної державної політики.

Завдяки зусиллям західних і вітчизняних дослідників сьогодні оновлюється джерелознавча база, відбувається широке залучення до аналізу раніше невідомих матеріалів, які мають відношення до абсолютно всіх, у тому числі, «забутих» або заборонених тем, зокрема, геноцидних практик російсько-радянської влади проти українського народу, коли послідовно знищувалась українська автономія, ознаки демократії, що успадковане сучасною російською владою [4,с.197], діяльності ОУН-УПА, поверненню з історичного небуття відомих діячів і політиків, як Є. Коновалець, Р. Шухевич, В. Кук та ін.

У сучасних умовах російсько-української війни Україна захищає своє право на існування, збереження національної ідентичності, української державності. Як ніколи важливо, щоб студентство, спираючись на достовірні історичні факти, було спроможне давати відсіч будь-яким ідеологічним диверсіям, запобігати поширенню російської пропаганди, розповсюдженню наративів і дефініцій на зразок «руського мира», «братніх народів»[5,с.1047] Глибокий аналіз, ретельне вивчення джерелознавчого матеріалу сприятиме вирішенню цих найважливіших завдань, формуванню історичної та політичної культури, громадянської свідомості на користь українського державотворення.

Література

1. Варипаєв О.М., Міносян А.С. Світогляд фахівця як основа професійної діяльності/ Інноваційні технології і методика викладання гуманітарних дисциплін: теорія і практика технічних закладів вищої освіти. Матеріали Всеукраїнської науково-методичної конференції з проблем вищої освіти і науки, м. Харків, 18 квітня 2024р.- Харків: ХНАДУ, 2024.- с.16-18.

2. Міносян А.С., Варипаєв О.М. Історико культурна компонента у навчально- виховному процесі. Харків: ХНАДУ, 2022.- с.59-61.

3. Міносян А., Варипаєв О. Посилення ролі суспільних дисциплін у контексті збереження національної ідентичності./Сучасні тенденції в українській гуманітаристиці: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м.Харків, 30 лист. 2023р.- Харків: ХНАДУ, 2023. - с. 93-95.

4. Міносян А. Варипаєв О. Політика умиротворення агресора в контексті розбудови української держави.- Харків: ДБТУ, 2021 с.194-200.

5. Варипаєв О.М., Міносян А.С. Ціннісні орієнтації як фактор становлення світогляду здобувача вищої освіти/ Наукові інновації та передові технології. №5(45) 2025. с.1039-1052.